

Datum van inontvangstneming : 31/07/2025

Zaak C-328/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

13 mei 2025

Verwijzende rechter:

Tribunal Supremo (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

29 april 2025

Verzoekende partij:

Consortio de Compensación de Seguros

Verwerende partijen:

Ministerio Fiscal

MLVM

LRMG

LMR

JMV

LMMV

AHM

CASSATIEBEROEP [OMISSIS]

TRIBUNAL SUPREMO (Spanje)

Sala de lo Penal (strafkamer)

Beschikking nr. /

[OMISSIS]

[Gegevens van de procedure en samenstelling van de verwijzende rechterlijke instantie] [OMISSIS]

FEITEN

EEN.- Deze kamer heeft in het kader van cassatieberoep nr. [OMISSIS], dat door de Abogacía del Estado (landsadvocaat, Spanje), als vertegenwoordigster in rechte van **CONSORCIO DE COMPENSACIÓN DE SEGUROS**, is ingesteld tegen het arrest van de civiele en strafkamer van de Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (hoogste rechterlijke instantie van de autonome regio Catalonië, Spanje) van 7 maart 2023, waarbij het hoger beroep tegen het vonnis van de Audiencia Provincial de Barcelona (rechter in eerste aanleg Barcelona (juryrechtbank), Spanje; zaak nr. [OMISSIS]) is afgewezen, besloten tot de indiening, met schorsing van de beraadslaging, van een verzoek om een prejudiciële beslissing bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.

TWEE.- De Juzgado de Instrucción n.º 8 de Cerdanyola del Vallès de Barcelona (rechter van instructie nr. 8 Cerdanyola del Vallès de Barcelona, Spanje) heeft vooronderzoek nr. [OMISSIS] tegen AHM geopend. Nadat dat vooronderzoek was afgesloten, heeft die rechter de zaak overgedragen aan de Audiencia Provincial de Barcelona (bureau van de jury), die op 19 september 2022 vonnis heeft gewezen waarin als **bewezen feiten**, naar het oordeel van de jury, onder andere de volgende worden vermeld:

„EEN.- Op een niet-gespecificeerd tijdstip in de vroege ochtend van 12 juli 2020, maar in ieder geval rond vier uur 's ochtends, voerde de [veroordeelde], AHM, meerderjarig, in het bezit van de Spaanse nationaliteit, zonder strafblad, een twistgesprek met JMV in discotheek [OMISSIS], gelegen op het adres [OMISSIS] in Cerdanyola del Vallès, waarna het twistgesprek buiten werd voortgezet en AMV, broer van JMV, zich daarbij aansloot. Buiten voornoemde discotheek brak een vechtpartij uit tussen de [veroordeelde], AHM, en JMV, waarbij wederzijds klappen werden uitgedeeld en waarin AMV zich mengde ter verdediging van zijn broer, waarna de drie vechtende personen uit elkaar werden gehaald.

TWEE.- Als gevolg van dat gevecht liep de [veroordeelde], AHM, verwondingen op en viel hij op de grond. Nadat hij weer was opgestaan, begaf hij zich naar zijn auto, die in de onmiddellijke nabijheid van voornoemde discotheek geparkeerd stond.

DRIE.- De [veroordeelde], AHM, stapte in de auto die zijn eigendom was, merk Fiat, [REDACTED].

VIER.- De [veroordeelde], AHM, startte het voertuig in kwestie en zette het in beweging, zonder in het bezit te zijn van een rijbewijs dat hem daartoe gerechtigd toe zou maken, daar hij nooit zijn rijbewijs heeft gehaald.

VIJF.- De [veroordeelde], AHM, had niet de verplichte aansprakelijkheidsverzekering afgesloten en bestuurde het voertuig ten tijde van de feiten zonder verzekerd te zijn.

ZES.- De [veroordeelde], AHM, achter het stuur van voornoemd voertuig gezeten, reed met hoge snelheid en gedoofde lichten in op AMV toen deze wegliep over het trottoir van de straat [OMISSIS] in Cerdanyola del Vallès.

ZEVEN.- De [veroordeelde], [AHM], gedreven door de intentie om het leven van AMV te beëindigen of onder aanvaarding van de grote waarschijnlijkheid daarvan blijkens zijn gedraging, nog steeds achter het stuur van de auto gezeten, reed AMV aan, waarna hij omkeerde en, na een draai van 180 graden te hebben gemaakt, wat een verandering van richting inhield, AMV een tweede keer aanreed. Bij deze tweede gelegenheid bevond AMV zich recht voor hem en liep deze, door de dubbele aanrijding, verwondingen op die zijn dood tot gevolg hadden, om 10.50 uur op dezelfde dag, ten gevolge van neurologisch letsel in de vorm van gesloten cranio-encefalisch trauma in de context van door de dubbele aanrijding veroorzaakt polytrauma.

ACHT.- Toen de [veroordeelde], AHM, de hierboven beschreven actie ondernam, maakte hij gebruik van het verrassingseffect door te profiteren van het feit dat AMV de plek van de ruzie lopend verliet, met zijn rug naar de auto gekeerd, terwijl diens reactievermogen was aangetast door de voorafgaande consumptie van alcoholhoudende dranken en verdovende middelen en de auto met hoge snelheid en gedoofde lichten op hem af kwam, waardoor hem elke mogelijkheid om te ontsnappen en zich doeltreffend te beschermen werd ontnomen, een omstandigheid waarvan de veroordeelde zich bewust was en die door hem werd gewenst.

NEGEN.- Ook toen de [veroordeelde], AHM, met zijn auto voor de tweede keer op het slachtoffer in reed, was deze niet in staat om te reageren of te vluchten, vanwege het middel dat de veroordeelde gebruikte om het nagestreefde dodelijke doel te bereiken en de gevolgen van de eerste aanrijding voor zijn lichamelijke en geestelijke vermogens.”

[...]

DRIE.- Het vonnis, dat is aangevuld in een latere beschikking, strekte tot veroordeling van AHM:

als pleger van het **DELICT VAN OPZETTELIJKE DOODSLAG** tot **ZESTIEN JAAR EN ACHT MAANDEN GEVANGENISSTRAF**, en als strafrechtelijk aansprakelijke pleger van een **DELICT TEGEN DE VERKEERSVEILIGHEID** tot **VIER MAANDEN GEVANGENISSTRAF**, in combinatie met andere, bijkomende straffen en de betaling van schadevergoeding, waartoe ook Consorcio de Compensación de Seguros werd veroordeeld.

VIER.- Consorcio de Compensación de Seguros heeft hoger beroep ingesteld bij de civiele en strafkamer van de Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, die op 7 maart 2023 arrest heeft gewezen waarin de bewezen feiten en het vonnis van de rechter in eerste aanleg werden bevestigd, met uitzondering van twee punten met betrekking tot de bedragen en de begunstigden van de schadevergoeding, terwijl de verplichting ten laste van Consorcio de Compensación de Seguros dienovereenkomstig licht werd verminderd.

VIJF.- Nadat het arrest was betekend aan de partijen, heeft Consorcio de Compensación de Seguros naar behoren cassatieberoep ingesteld, waarna de zaak werd toegewezen aan deze tweede kamer van de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje), vergezeld van de benodigde verklaringen ter onderbouwing van haar beroep en voor het wijzen van arrest, en de zaak op de rol werd gezet.

Het eerste en primaire middel in cassatie is ontleend aan schending van artikel 1, leden 1 en 6, van Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (koninklijk besluit met kracht van wet 8/2004 van 29 oktober 2004 tot vaststelling van de geconsolideerde tekst van de wet inzake de wettelijke aansprakelijkheid en de verzekering in het motorrijtuigenverkeer), waaruit vrijspraak zou moeten volgen. Consorcio de Compensación de Seguros vordert nietigverklaring van de ten harer laste vastgestelde verplichting tot betaling van schadevergoeding.

ZES.- Het openbaar ministerie, na kennis te hebben genomen van het beroep, onderschreef dit middel.

ZEVEN.- Nadat de datum voor de uitspraak was vastgesteld, is op 18 juni 2024 de beraadslaging aangevangen. Op 8 juli 2024 is de beraadslaging bij beschikking geschorst om een hoorzitting in het kader van een incidentele procedure te houden alvorens te beslissen over de eventuele indiening van een prejudiciële verwijzing bij het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 4 bis van de Ley Orgánica del Poder Judicial (organieke wet op de rechterlijke organisatie), artikel 19, lid 3, onder b), van het Verdrag betreffende de Europese Unie en artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, waarbij de partijen werden gedagvaard om zich, met betrekking tot het voorwerp van het cassatieberoep, uit te spreken over de invloed daarop van artikel 10 van richtlijn 2009/103/EG betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven

en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid, alsmede over de verplichting om zich te verzekeren tegen die wettelijke aansprakelijkheid, in het licht van overweging 9 van, en de wijziging van voornoemd artikel 10 bij artikel 1, van richtlijn (EU) 2021/2118 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2021.

ACHT.- De procesvertegenwoordigers van de benadeelden hebben schriftelijk te kennen gegeven zich te kunnen vinden in de indiening van de voorgestelde prejudiciële verwijzing. Het openbaar ministerie heeft zich in diezelfde zin uitgesproken.

De abogado del Estado, als vertegenwoordiger in rechte van **Consortio de Compensación de Seguros**, achtte het indienen van prejudiciële verwijzing bij het Hof van Justitie van de Europese Unie niet noodzakelijk.

NEGEN.- [OMISSIS] [Herhaling van de standpunten van partijen].

RECHTSGRONDEN

EEN.- Procedure.

1.1 [OMISSIS] [Herinnering aan de feiten] Voor deze feiten is voornoemde AHM veroordeeld tot zestien jaar en acht maanden gevangenisstraf, als pleger van het delict van opzettelijke doodslag, en tot vier maanden gevangenisstraf voor een delict tegen de verkeersveiligheid, beide met de bijkomende wettelijke sancties, alsmede tot betaling van de desbetreffende schadevergoedingen. Consortio de Compensación de Seguros is veroordeeld als wettelijk rechtstreeks en hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van die schadevergoedingen, onverminderd haar recht op regres.

1.2. De in het arrest vastgestelde *schadevergoedingen* zijn de volgende:

- a) Aan de moeder van de overledene, **98 841 EUR**, verhoogd met 50 % wegens het bestaan van opzettelijkheid: 148 261,50 EUR.
- b) Aan de vader: **89 947 EUR**, vermeerderd met 50 %, waardoor het totaal uitkomt op 134 921,73 EUR.
- c) Aan de broer: **26 844,01 EUR**, verhoogd tot 40 266,01 EUR.
- d) Aan de halfzus: **20 000 EUR**.
- e) Aan de grootouders: **15 000 EUR** elk.

1.3 In het cassatieberoep zijn de vorderingen van Consortio de Compensación de Seguros tot uitsluiting van de verhoging van 50 % voor deze vennootschap, vanwege het opzettelijke karakter van de gedraging, en tot vrijstelling van betaling van de schadevergoeding ten gunste van de grootouders, afgewezen. De wettelijke

aansprakelijkheid van de [veroordeelde] is niet beperkt; die van Consorcio de Compensación de Seguros wel, ingevolge de wetgeving inzake de verplichte verzekering.

1.4 Wat de strafrechtelijke aspecten betreft, is het arrest in kracht van gewijsde gegaan en wordt het momenteel ten uitvoer gelegd.

Wat de wettelijke aansprakelijkheden betreft, moet het cassatieberoep van Consorcio de Compensación de Seguros nog worden beslecht. Haar eerste middel in cassatie behelst dat zij naar nationaal recht niet schadevergoedingsplichtig is, aangezien de gedraging niet onder het begrip „*deelneming aan het verkeer*” valt. Dit zou voortvloeien uit artikel 1, lid 6, van koninklijk besluit met kracht van wet 8/2004 („*gebeurtenissen die voortvloeien uit het gebruik van het motorrijtuig als instrument voor het plegen van opzettelijke delicten tegen personen of goederen, worden niet beschouwd als deelnemingen aan het verkeer*”), gelezen in samenhang met artikel 2, lid 3, van Real Decreto 1507/2008, de 12 de septiembre por el que se aprueba el Reglamento del seguro obligatorio de responsabilidad civil en la circulación de vehículos a motor (koninklijk besluit 1507/2008 van 12 september 2008 tot vaststelling van de regeling voor de verplichte wettelijke aansprakelijkheidsverzekering in het motorrijtuigenverkeer).

1.5. Na van alle partijen schriftelijke opmerkingen te hebben ontvangen, zoals hierboven vermeld, en na de ter terechtzitting mondeling aangevoerde argumenten te hebben angehóord, heeft deze kamer besloten een prejudiciële verwijzing in te dienen bij het Hof van Justitie van de Europese Unie op de voet van artikel 19, lid 3, onder b), van het Verdrag betreffende de Europese Unie en artikel 267, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, aangezien tijdens haar beraadslaging bepaalde vragen aangaande regels van Unierecht zijn gerezen, het stellen waarvan deze kamer redelijk acht.

TWEE.- Bepalingen van Unierecht en van nationaal recht

2.1 Alleen bepalingen die rechtstreeks van toepassing zijn op de zaak zijn opgenomen, waarbij het citeren en weergeven van zuiver procedurele regels of regels met een zeer indirecte invloed uit de weg is gegaan. Ook is afgezien van het weergeven van lange passages uit geraadpleegde vonnissen/arresten die niet van doorslaggevend belang zijn, en van verwijzingen naar de ontwikkeling van de nationale rechtspraak, aangezien dit niets bijdraagt.

2.2 Unierecht

a) Richtlijn 2009/103/EG

Artikel 3, eerste alinea: *Iedere lidstaat treft, met inachtneming van artikel 5, de nodige maatregelen opdat de wettelijke aansprakelijkheid met betrekking tot de deelneming aan het verkeer van voertuigen die gewoonlijk op zijn grondgebied zijn gestald, door een verzekering is gedekt.*

- b) Richtlijn (EU) 2021/2118 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2021 tot wijziging van richtlijn 2009/103/EG

Overweging 9: *In sommige lidstaten bestaan bepalingen met betrekking tot het gebruik van voertuigen als middel om opzettelijk lichamelijk letsel of materiële schade toe te brengen. In voorkomend geval moeten de lidstaten bij de ernstigste strafbare feiten hun rechtspraktijk kunnen voortzetten om dergelijke schade van de verplichte motorrijtuigenverzekering uit te sluiten of om het bedrag van de schadevergoeding die aan de benadeelden wordt uitbetaald, te verhalen op de voor dat letsel of die schade aansprakelijke personen. Om evenwel geen afbreuk te doen aan de door richtlijn 2009/103/EG geboden bescherming, moeten dergelijke rechtspraktijken alleen worden toegestaan indien een lidstaat ervoor zorgt dat in dergelijke gevallen de schade van de benadeelden wordt vergoed op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij de wijze waarop zij op grond van richtlijn 2009/103/EG zouden worden vergoed. Tenzij de lidstaat voorziet in een dergelijk alternatief schadevergoedingsmechanisme of een garantie, waardoor de schade van benadeelden vergoed wordt op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij de wijze waarop zij uit hoofde van richtlijn 2009/103/EG zouden worden vergoed, dient dergelijke schade overeenkomstig die richtlijn te worden gedekt.*

- c) Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „HvJ-EU”) heeft verduidelijkt wat moet worden verstaan onder het begrip „**deelneming aan het verkeer**”, dat door het HvJ-EU is aangemerkt als een autonoom begrip van Unierecht. De afbakening van dat begrip moet daarom uniform zijn, en kan niet aan de beoordeling van elke lidstaat worden overgelaten [arrest van het HvJ-EU, Zesde kamer, van 15 november 2018 in zaak C-648/17]. **Elk gebruik van een voertuig dat overeenstemt met de gebruikelijke functie ervan** [arresten van 4 september 2014, V. (C-162/13, EU:C:2014:2146, punt 59), en 28 november 2017, R. de A. (C-514/16, EU:C:2017:908, punt 34)] valt onder dat begrip. Verduidelijkingen, wijzigingen en casuïstische verklaringen van het HvJ-EU worden hier achterwege gelaten. Aangezien dat indertijd niet relevant was voor de onderzochte zaak, heeft het HvJ-EU zich niet uitgesproken over de vraag of het verenigbaar was met het Unierecht dat het gebruik van een motorrijtuig als middel voor het opzettelijk plegen van een delict werd uitgesloten van dat begrip („deelneming aan het verkeer”) (arrest van het HvJ-EU van 20 december 2017 in zaak C-334/16, [REDACTED])

2.3 Nationaal recht

- a) Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (koninklijk besluit met kracht van wet nr. 8/2004 van 29 oktober 2004 tot vaststelling van de geconsolideerde tekst van de wet inzake wettelijke aansprakelijkheid en de verzekering in het motorrijtuigenverkeer):

Artikel 1, lid 1: *De bestuurder van een motorrijtuig is wegens het risico dat **door het besturen** daarvan ontstaat, aansprakelijk voor de daarmee in het verkeer aan personen en zaken toegebrachte schade [...].*

[Artikel] 1, lid 6: *Voor de toepassing van de onderhavige wet worden de begrippen „motorrijtuig” en „**deelneming aan het verkeer**” gedefinieerd in uitvoeringsregelingen. **Hoe dan ook worden de gevolgen van het gebruik van een motorvoertuig als instrument om opzettelijk strafbare feiten tegen personen of zaken te plegen, niet als deelname aan het verkeer beschouwd.***

- b) Real Decreto 1507/2008, de 12 de septiembre, por el que se aprueba el Reglamento del seguro obligatorio de responsabilidad civil en la circulación de vehículos a motor (koninklijk besluit 1507/2008 van 12 september 2008 tot vaststelling van de regeling inzake de verplichte wettelijke-aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen).

Artikel 2, lid 3: 3. ***Evenmin wordt als deelneming aan het verkeer beschouwd het gebruik van een motorvoertuig als instrument voor het opzettelijk plegen van een strafbaar feit tegen personen of zaken.** Hoe dan ook vormt wel deelneming aan het verkeer: het gebruik van een motorrijtuig op enigerlei wijze die in het wetboek van strafrecht is omschreven als gedraging die een delict tegen de verkeersveiligheid vormt, met inbegrip van het geval waarin wordt voorzien in artikel 382 van dat wetboek.*

- c) Ley 35/1995, de 11 de diciembre, de ayudas y asistencia a las víctimas de delitos violentos y contra la libertad sexual (wet 35/1995 van 11 december 1995 betreffende hulp en bijstand aan slachtoffers van geweldsdelicten en delicten tegen de seksuele vrijheid).

Artikel 1, lid 1 **Voorwerp.** *Ten behoeve van rechtstreekse en indirecte slachtoffers van opzettelijke geweldsdelicten, gepleegd in Spanje, die de dood of ernstig lichamelijk letsel of ernstige schade aan de lichamelijke of geestelijke gezondheid tot gevolg hebben, wordt een stelsel van overheidssteun ingesteld.*

Artikel 2, lid 3 **Begunstigde[n]:** *Begunstigden uit hoofde van indirect slachtofferschap zijn, in geval van overlijden en altijd per de datum daarvan, personen met de hiernavolgende hoedanigheid:*

- a) *De echtgeno(o)t(e) van de overledene, indien zij niet wettelijk zijn gescheiden, of de persoon die gedurende ten minste de twee jaar voorafgaand aan het tijdstip van overlijden duurzaam met de overledene heeft samengeleefd in een relatie die wat affectiviteit betreft overeenkomt met een huwelijk, ongeacht hun seksuele geaardheid, tenzij zij gemeenschappelijke kinderen hebben, in welk geval louter samenwonen volstaat.*
- b) *De kinderen van de overledene die economisch van de overledene afhankelijk waren, ongeacht hun afstamming en ongeacht of zij al dan niet*

- in leven zijn. Minderjarige kinderen en handelsonbekwame volwassenen worden verondersteld economisch afhankelijk van de overledene te zijn.*
- c) De kinderen van de onder a) genoemde personen die geen kinderen van de overledene zijn, op voorwaarde dat zij economisch afhankelijk van de overledene waren.*
 - d) Bij gebreke van de onder a), b) en c) bedoelde personen zijn de begunstigten de ouders van de overledene indien zij economisch afhankelijk van de overledene waren.*
- 4. Indien er meerdere begunstigten uit hoofde van indirect slachtofferschap zijn, vindt de verdeling van het steunbedrag plaats als volgt:*
- a) Het bedrag wordt in twee helften verdeeld. Eén helft valt toe aan de echtgeno(o)t(e) of de persoon die met de overledene heeft samengeleefd zoals omschreven onder a) van het vorige lid. De andere helft valt toe aan de onder b) en c) van het vorige lid bedoelde kinderen en wordt gelijkelijk onder hen allen verdeeld.*
 - b) Indien de ouders van de overledene begunstigten zijn, wordt het bedrag van de steun gelijkelijk tussen hen verdeeld.*

Artikel 6. Criteria voor het bepalen van het steunbedrag.

- 1. Het steunbedrag is in geen geval hoger dan de in de rechterlijke beslissing vastgestelde schadevergoeding. Dit bedrag wordt bepaald door toepassing van de volgende regels, voor zover het bovengenoemd bedrag niet overschrijdt: [...].*
- c) In geval van overlijden bedraagt de maximaal te ontvangen uitkering honderdtwintig maal de maandelijkse [Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples (IPREM)] (index voor het berekenen van sociale uitkeringen) die van toepassing was op de datum van overlijden.*
- d) Real Decreto 738/1997, de 23 de mayo, por el que se aprueba el Reglamento de ayudas a las víctimas de delitos violentos y contra la libertad sexual (koninklijk besluit 738/1997 van 23 mei 1997 tot vaststelling van de regeling inzake de toekenning van steun aan slachtoffers van geweldsdelicten en delicten tegen de seksuele vrijheid). Dit koninklijk besluit is een uitvoeringshandeling van bovengenoemde wet, en het lijkt niet nodig om voor het doel van de vraag specifieke bepalingen ervan te vermelden.*

DRIE.- Motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

3.1 Voor de beslechting van het cassatieberoep moeten eerst twee punten van Unierecht worden gepreciseerd.

Betoogd is – ook in rechterlijke uitspraken, hoewel de kwestie daarin uiteindelijk onbeantwoord is gebleven – dat de uitsluiting in de nationale wetgeving, met het oog op de verplichte verzekeringsdekking, van opzettelijk met een motorvoertuig gepleegde delicten van het begrip „*deelneming aan het verkeer*”, mogelijk in strijd is met richtlijn 2009/103/EG, aangezien die richtlijn niet in die uitsluiting voorziet. Ter verdediging van het tegenovergestelde standpunt is aangevoerd dat de uitsluiting in de richtlijn niet nodig was omdat daarin werd uitgegaan van het begrip „*deelneming van motorrijtuigen aan het verkeer*”, onder welk begrip – en dit is de reden waarom de noodzaak van een uitsluitingsbepaling zou ontbreken – het gebruik van een voertuig als middel om opzettelijk materiële schade of lichamelijk letsel toe te brengen niet zou vallen. Kort gezegd stoelen de artikelen 10 en 13 van richtlijn 2009/103/EG op een werkingssfeer van de verplichte motorrijtuigenverzekering die in artikel 3 is vastgesteld op basis van het kernbegrip „*deelneming aan het verkeer van voertuigen*”.

Dit dispuut kan als beslist worden beschouwd. Uit de letterlijke bewoordingen van overweging 9 van richtlijn (EU) 2021/2118 van 24 november 2021, die de eerdere richtlijn heeft gewijzigd, blijkt zonder meer dat *het gebruik van voertuigen als middel om opzettelijk lichamelijk letsel of materiële schade toe te brengen*, onverminderd de bepalingen van iedere nationale wetgeving, niet noodzakelijkerwijs hoeft te leiden tot de dekking die richtlijn 2009/103/EG beoogt te waarborgen. Het nieuwe artikel 1 bis, dat in 2021 is toegevoegd, verduidelijkt, met het uitdrukkelijke doel om de bepaling in overeenstemming met de rechtspraak van het HvJ-EU te brengen (overweging 5), dit op dit gebied essentiële begrip. Onder „*deelneming aan het verkeer van een voertuig*” moet worden verstaan „*het gebruik van een voertuig, dat op het ogenblik van het ongeval overeenstemt met de functie van dat voertuig als vervoermiddel, ongeacht de kenmerken van het voertuig en ongeacht het terrein waarop het motorrijtuig wordt gebruikt en of het stilstaat of in beweging is*”.

3.2 Alleen gezien vanuit deze premisse krijgt wat vervolgens in diezelfde overweging wordt verklaard betekenis: *Om evenwel geen afbreuk te doen aan de door richtlijn 2009/103/EG geboden bescherming, moeten dergelijke rechtspraktijken alleen worden toegestaan indien een lidstaat ervoor zorgt dat in dergelijke gevallen de schade van de benadeelden wordt vergoed op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij de wijze waarop zij op grond van richtlijn 2009/103/EG zouden worden vergoed. Tenzij de lidstaat voorziet in een dergelijk alternatief schadevergoedingsmechanisme of een garantie, waardoor de schade van benadeelden vergoed wordt op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij de wijze waarop zij uit hoofde van richtlijn 2009/103/EG zouden worden vergoed, dient dergelijke schade overeenkomstig die richtlijn te worden gedekt.*

3.3 De toekomstgerichtheid van deze bepaling staat buiten kijf. Tenzij er een *gelijkwaardig* stelsel van schadeloosstelling bestaat („op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij”), moet schade die opzettelijk is veroorzaakt met een motorrijtuig worden gedekt door het stelsel van verplichte verzekering waarin richtlijn 2009/103/EG voorziet.

In dit verband zij gewezen op het wetgevingsinitiatief tot wijziging van de nationale wetgeving tot omzetting van die richtlijn dat momenteel in behandeling is bij het parlement. Dat wetgevingsinitiatief voorziet in de invoering van de uitdrukkelijke verplichting voor Consorcio tot betaling van schadevergoedingen die zijn toegewezen naar aanleiding van opzettelijk met motorrijtuigen gepleegde delicten. Het betreft de Proyecto de Ley para la modificación del texto refundido de la Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor, aprobado por el Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre, y la Ley 20/2015, de 14 de julio, de ordenación, supervisión y solvencia de las entidades aseguradoras y reaseguradoras (wetsontwerp tot wijziging van de geconsolideerde tekst van de wet inzake de wettelijke aansprakelijkheid en de verzekering in het motorrijtuigenverkeer, zoals vastgesteld bij koninklijk besluit met kracht van wet 8/2004 van 29 oktober 2004, en wet 20/2015 van 14 juli 2004, betreffende de regulering van, het toezicht op en de solvabiliteit van verzekerings- en herverzekeringsentiteiten), die zich momenteel in de fase van behandeling van amendementen in het Congreso de los Diputados (kamer van afgevaardigden, Spanje) bevindt (wetsontwerp nr. 21/000022, op 7 juni 2024 gepubliceerd in het Boletín Oficial de las Cortes Generales (officiële publicatieblad van het Spaanse parlement)).

De zinsnede „teneinde de door richtlijn 2009/103/EG verleende bescherming niet te verminderen” kan worden opgevat als de belichaming van een oogmerk voor de toekomst (namelijk dat het door de richtlijn vastgestelde beschermingsniveau in verband met *deelnemingen aan het verkeer* in de toekomst voor de hier aan de orde zijnde situatie niet kan worden verminderd in omzettingwetgeving). Minder voor de hand liggend – hoewel niet volledig onaanvaardbaar – is een lezing volgens welke het wetgevingsinitiatief beoogt een reeds met de eerdere richtlijn bereikt beschermingsniveau te handhaven. Dat zou de bekrachtiging van een impliciete regel van die richtlijn van 2009 inhouden.

Wat hier voorligt, is een verklaring in een overweging die geen overeenkomstige uitwerking in specifieke regels in het regelgevende gedeelte heeft gekregen (zie de praktische handleiding ten behoeve van eenieder die bij de opstelling van wetgevingsteksten van de Europese Unie is betrokken – Brussel, 16 maart 2000 – en de aanbevelingen inzake de functie van overwegingen daarin). De verwijzende rechter stelt vast dat daarin beginselen (universaliteit van een gelijkwaardige dekking) worden geproclameerd die reeds deel uitmaakten van het Unierecht en reeds impliciet waren te vinden in richtlijn 2009/103/EG, met alle normatieve kracht van dien. De overweging is niet meer dan een explicitering van beginselen die reeds van kracht zijn en nuttig effect hebben. Deze uitlegging zou worden ondersteund door de letterlijke bewoordingen van overweging 9, die de inhoud

ervan (vereiste van dekking, op welke wijze ook, van opzettelijk toegebrachte schade) „motiveert/rechtvaardigt” onder verwijzing naar het doel „[o]m [...] geen afbreuk te doen aan de door richtlijn 2009/103/EG geboden bescherming” (verwezen wordt hier naar de richtlijn vóór de wijziging ervan en niet naar de tekst die resulteert uit de herziening ervan in 2021).

Hierop berust de kern van de eerste vraag die rijst: Kan het beginsel van gelijkwaardige schadevergoeding voor alle slachtoffers van het gebruik van motorrijtuigen, met inbegrip van slachtoffers van een opzettelijke aanval waarbij een rijdend voertuig als middel is gebruikt, welk beginsel uitdrukkelijk wordt erkend in overweging 9 van richtlijn 2021/2018, worden geacht doeltreffend en bindend EU-recht te zijn sinds de inwerkingtreding van richtlijn 2009/103/EG? Dat zou namelijk betekenen dat richtlijn 2009/103/EG, uitgelegd in het licht van richtlijn 2021/2118, de verplichting oplegde om te voorzien in een gelijkwaardige schadevergoedingsregeling voor slachtoffers van opzettelijk gepleegde delicten. Bij ontstentenis daarvan moesten de verhaalsmechanismen van die tekst worden gebruikt. De tweede richtlijn is van een latere datum dan de feiten, maar biedt handvatten voor een teleologische of doelconforme uitlegging van de doeleinden van de richtlijn die zijn voorganger was.

3.4 Indien richtlijn van 2009, hoewel dat in die richtlijn zelf niet wordt vermeld, was geïnspireerd op een filosofie die vereiste dat ofwel de schade als gevolg van opzettelijk met een motorrijtuig gepleegde delicten moest zijn verzekerd, ofwel een alternatieve schadevergoedingsregeling moest worden opgetuigd (wat uit voornoemde latere overweging zou kunnen worden afgeleid), dan zou de redenering moeten worden doorgetrokken. Die richtlijn zou dan ook impliciet vereisen dat deze alternatieve schadevergoedingsregeling een zekere mate van gelijkenis [met dat van de richtlijn] moest vertonen (waarbij niet duidelijk is of dit betrekking had op de methode voor het vorderen van schadevergoeding of op de bedragen ervan). Daarom moet worden verduidelijkt of wet 35/1995 (koninklijk besluit 738/1997 van 23 mei 1997) ingevolge die richtlijn (waarin dat alternatief niet werd genoemd) kan worden geacht te volstaan om de uitsluiting van opzettelijk toegebrachte schade te legitimeren.

In dat geval zou er een nieuw probleem ontstaan, dat verband houdt met de draagwijdte die moet worden toegekend aan de uitdrukking „**op een wijze die zo dicht mogelijk ligt bij de wijze waarop zij op grond van richtlijn 2009/103/EG zouden worden vergoed**”. De Spaanse nationale wetgeving voorziet in dekking in de hier aan de orde zijnde situatie, zoals geregeld in de eerder genoemde wet betreffende hulp en bijstand aan slachtoffers van geweldsdelicten. Indien de dekking van schadevergoeding waarin dit mechanisme voorziet, niettegenstaande de verschillen, **zo dicht mogelijk ligt** bij dat van de richtlijn ligt, zou het stelsel van verplichte verzekering niet van toepassing zijn en zou Consorcio de Compensación de Seguros, de entiteit die belast is met het dekken van alle passende schadevergoedingen die om welke omstandigheid ook niet door particuliere verzekeraars worden vergoed, niet aansprakelijk zijn.

Opgemerkt zij dat, los van de procedurele verschillen, voornoemde wet het aantal begunstigden vermindert en de bedragen van de schadevergoedingen aanzienlijk verlaagt. Dit volgt uit de hierboven uiteengezette regels.

Een situatie als die welke hier wordt geanalyseerd, valt zonder twijfel onder de dekking waarin genoemde wet voorziet. Die dekking kan in algemene termen worden omschreven als een mechanisme dat zo dicht mogelijk bij dat van de richtlijn ligt, op één cruciaal punt na: de bedragen. In artikel 6 van wet 35/1995 wordt bepaald dat in geval van overlijden, de maximaal te ontvangen uitkering gelijk is aan honderdtwintig maal de maandelijkse IPREM (537,84 EUR) die van toepassing was op de datum van overlijden, wat in casu resulteert in een totaalbedrag van 62 540,8 EUR, dat bovendien (artikel 2) zou moeten worden verdeeld tussen de twee ouders, die de enige begunstigden zijn. Niet alleen het aantal begunstigden wordt verminderd, maar ook het bedrag van de door de enige twee begunstigden van die steun te ontvangen schadevergoeding, die zelfs tot minder dan de helft kan worden teruggebracht.

Welke uitlegging er ook aan de uitdrukking „*zo dicht mogelijk bij*” wordt gegeven, het lijkt een oefening in wensdenken om te menen dat het Koninkrijk Spanje in de toekomst kan vasthouden aan een bepaling zoals die welke is vervat in het voorliggende wetsontwerp, die strekt tot uitbreiding van de verplichting van Consorcio om in de hier aan de orde zijnde situatie dezelfde bedragen te vergoeden als die welke zouden voortvloeien uit de verplichte verzekering: artikel 11, lid 1, onder g), legt Consorcio de verplichting op, naast andere, om schade aan personen en goederen die het gevolg is van opzettelijk gepleegde delicten waarbij een voertuig als middel is gebruikt, te vergoeden tot de limiet van de verplichte verzekering. Deze situatie was eerder uitgesloten van het normatieve begrip „deelneming aan het verkeer” dat verzekering vereiste (artikel 1 bis).

De eerdere Spaanse wetgever heeft het niet nodig geacht om slachtoffers van opzettelijk met motorrijtuigen gepleegde delicten op te nemen in het stelsel en heeft Consorcio de Compensación de Seguros belast met de verplichting tot betaling van de schadevergoedingen.

De door het HvJ-EU, als hoogste uitlegger van het Unierecht, te beantwoorden vraag is of een schadevergoedingsregeling ten laste van de Staat die ook slachtoffers van opzettelijk met motorrijtuigen gepleegde delicten omvat, maar waarbij de bedragen van de schadevergoeding worden verminderd tot mogelijk minder dan de helft van de bedragen die onder het stelsel van verplichte verzekering zouden worden uitgekeerd, en waarbij sommige begunstigden geen enkele schadevergoeding ontvangen, kan worden beschouwd als een regeling die *zo dicht mogelijk bij* ligt bij die van de richtlijn voor de doeleinden die worden vermeld in de hierboven meermaals aangehaalde overweging.

Gelet op het voorgaande,

DICTUM

BESLUIT DE KAMER:

Een.- De behandeling van het beroep te schorsen totdat uitspraak is gedaan in het prejudiciële incident.

Twee.- Het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vraag en de subsidiair daaruit voortvloeiende vraag voor te leggen:

- 1.- Vormt het beginsel dat alle personen die slachtoffer zijn geworden van het gebruik van motorrijtuigen, met inbegrip van slachtoffers van een opzettelijke, met behulp van een rijdend voertuig gepleegde aanval, een gelijkwaardige schadevergoeding krijgen, welk beginsel uitdrukkelijk is neergelegd in overweging 9 van richtlijn [(EU) 2021/2118], geldend Unierecht sinds de oorspronkelijke versie van richtlijn 2009/103/EG?
- 2.- Indien het antwoord op de eerste vraag bevestigend luidt, kan een ten laste van de staat komende schadevergoedingsregeling die ook van toepassing is op slachtoffers van opzettelijk met motorrijtuigen gepleegde delicten, maar de bedragen van de schadevergoeding vermindert (in bepaalde gevallen zelfs met meer dan de helft) en bepaalde begunstigden uitsluit, dan worden beschouwd als een regeling die *dicht ligt bij* het stelsel van verplichte verzekering, waardoor het niet meer nodig is om die slachtoffers te laten vallen onder de dekking waarin richtlijn 2009/103/EG voorziet?

[OMISSIS] [procedurele slotformules]